

Zasady przeprowadzania uboju zwierząt wykorzystanych do produkcji mięsa na użytek własny oraz uboju z konieczności

lek. wet. Anna Balcerak
Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Bydgoszczy

KPODR Minikowo
27.04.2021r.

- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz. U. z 2017r. Poz. 1855 z późn, zm,)
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009r. w sprawie ochrony zwierząt podczas ich uśmiercania (DZ. Urz. L 303 z 18.11.2009, str. 1, z późn. zm.)
- Rozporządzenie MRiRW z dnia 9 września 2004r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt (Dz. U. Nr 205, poz. 2102) –nowelizacje 12 marca 2018r., 16 kwietnia 2020r.
- Rozporządzenie MRiRW z dnia 21 października 2010r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji mięsa przeznaczonego na użytek własny (t.j. Dz. U. z 2016r. poz. 855).
- Rozporządzenie MRiRW z dnia 26 maja 2010r. w sprawie wysokości kar pieniężnych za naruszenia przepisów o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2017r., poz. 1182).

Pozyskiwanie mięsa

```
graph TD; A[Pozyskiwanie mięsa] --> B[Pozyskane w gospodarstwie posiadacza zwierzęcia]; A --> C[Pozyskane na terenie innego gospodarstwa.]; A --> D[Pozyskane podczas uboju w zakładzie]; B --> E[na użytek własny]; C --> E; D --> F[wprowadzane do obrotu];
```

Pozyskane
w gospodarstwie
posiadacza
zwierzęcia

Pozyskane
na terenie
innego gospodarstwa.

Pozyskane podczas uboju w zakładzie

na użytek własny

do wykorzystania wyłącznie
w gospodarstwie posiadacza zwierzęcia

wprowadzane do obrotu

zakłady zatwierdzone-PP
zakłady rejestrowane -SB,MLO, RHD

Kwalifikacje osób uprawnionych do uboju i uśmiercania zwierząt

Art.34. Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt

3. W uboju domowym zwierzęta kopytne mogą być uśmiercane tylko po uprzednim ich pozbawieniu świadomości przez przyuczonego ubojowca.

Artykuł 10. Własna konsumpcja domowa (1099/2009)

Do uboju zwierząt innych niż drób, króliki i zające i do czynności związanych z uśmiercaniem wykonywanych poza rzeźnią przez właściciela tych zwierząt lub osobę działającą na odpowiedzialność i pod nadzorem właściciela do celów własnej konsumpcji domowej mają zastosowanie wyłącznie wymogi **art. 3 ust. 1, art. 4 ust. 1 i art. 7 ust. 1.**

-Artykuł 3 Wymogi ogólne dotyczące uśmiercania i działań związanych z uśmiercaniem.... Podczas uśmiercania i działań związanych z uśmiercaniem zwierzętom oszczędza się wszelkiego niepotrzebnego bólu, niepokoju lub cierpienia.

-Artykuł 4 Metody ogłuszania.... Zwierzęta są uśmiercane wyłącznie po uprzednim ogłuszeniu zgodnie z metodami i szczegółowymi wymogami związanymi ze stosowaniem tych metod określonymi w załączniku I. Do chwili śmierci zwierzęta są utrzymywane w stanie nieprzytomności i niewrażliwości na bodźce.

-Artykuł 7 Poziom i świadectwo kwalifikacji... Uśmiercanie i działania związane z uśmiercaniem przeprowadzane są wyłącznie przez osoby posiadające odpowiedni poziom kwalifikacji, aby wykonywać te czynności, nie powodując u zwierząt jakiegokolwiek niepotrzebnego bólu, niepokoju lub cierpienia.

Kwalifikacje osób uprawnionych do uboju i uśmiercania zwierząt

Artykuł 7 .Poziom i świadectwo kwalifikacji (1099/2009)

1. Uśmiercanie i działania związane z uśmiercaniem **przeprowadzane są wyłącznie przez osoby posiadające odpowiedni poziom kwalifikacji**, aby wykonywać te czynności, nie powodując u zwierząt jakiegokolwiek niepotrzebnego bólu, niepokoju lub cierpienia.

2. **Podmioty gospodarcze zapewniają**, aby następujące czynności uboju były przeprowadzane wyłącznie przez osoby posiadające świadectwo kwalifikacji w odniesieniu do tych czynności, jak przewidziano w art. 21, wykazujące się umiejętnością przeprowadzania tych czynności zgodnie z przepisami ustanowionymi w niniejszym rozporządzeniu:

- a) obchodzenie się ze zwierzętami i opieka nad nimi przed ich skrepowaniem;
- b) krepowanie zwierząt w celu ogłuszenia lub uśmiercenia;
- c) ogłuszanie zwierząt;
- d) ocena skuteczności ogłuszenia;
- e) pętanie lub podwieszanie żywych zwierząt;
- f) wykrwawianie żywych zwierząt.
- g) ubój zgodnie z art. 4 ust. 4.

Kwalifikacje osób uprawnionych do uboju i uśmiercania zwierząt

ROZPORZĄDZENIEMINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI z dnia 12 marca 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt

- 1) szkolenie teoretyczne w zakresie określonym w art. 7 ust. 2 rozporządzenia nr 1099/2009, organizowane lub współorganizowane przez powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) trzymiesięczną praktykę na stanowisku ubojowym pod nadzorem osoby posiadającej udokumentowany 3-letni staż pracy na stanowisku ubojowym.

Kwalifikacje, o których mowa w ust. 1, są potwierdzane przez powiatowego lekarza weterynarii dokumentem, o którym mowa w art. 21 rozporządzenia nr 1099/2009.,,

tj. **świadcstwem kwalifikacji** wydanym po zdaniu niezależnego egzaminu końcowego, którego zagadnienia są odpowiednio dobrane do danych kategorii zwierząt,

Kwalifikacje osób uprawnionych do uboju i uśmiercania zwierząt

Ubój zwierząt na użytek własny

- PLW ma obowiązek przeprowadzenia bezpłatnego szkolenia dla osób dokonujących uboju na użytek własny oraz wystawienia **zaświadczenia** potwierdzającego odbycie szkolenia;

Ubój zwierząt w rzeźni lub ubój z konieczności

- PLW jest odpowiedzialny za organizację szkoleń dla osób zawodowo zajmujących się uśmiercaniem zwierząt oraz wystawienie dokumentu potwierdzającego kwalifikacje ww. osób (**świadectwo kwalifikacji**).

PODSTAWOWE ZASADY DOKONYWANIA UBOJU ZWIERZĄT NA UŻYTEK WŁASNY

Zwierzęta, które mogą być ubijane na potrzeby własne:

- Świnie
- Bydło do 6 miesięcy życia
- Owce
- Kozy
- Zajączaki
- Drób
- Nutrie

- Odstępstwach wobec uboju drobiu zajęcy i królików w małych ilościach wyłącznie na użytek własnej produkcji domowej.

(17) **Ubój drobiu, królików i zajęcy na potrzeby własnej konsumpcji domowej nie** jest przeprowadzany na skalę, która mogłaby mieć wpływ na konkurencyjność komercyjnych rzeźni. Konieczne starania, które organy władzy publicznej musiałyby podjąć w celu wykrycia i kontroli tych działań, byłyby również nieproporcjonalne do potencjalnych problemów do rozwiązania.

Z tego względu należy wyłączyć te działania z zakresu stosowania niniejszego rozporządzenia (1099/2009).

PODSTAWOWE ZASADY DOKONYWANIA UBOJU ZWIERZĄT NA UŻYTEK WŁASNY

1. Powiadomienie Powiatowego Lekarza Weterynarii na co najmniej 24 godziny przed zamiarem dokonania uboju.
2. Uboju na terenie gospodarstwa może dokonywać osoba posiadająca uprawnienia.
3. W przypadku trzody chlewnej obowiązkowe jest badanie w kierunku włośni.
4. Oświadczenie o zagospodarowaniu na własny koszt materiału SRM:
owce i kozy do 12 m-ca życia: jelito biodrowe, śledziona, inne uboczne produkty pochodzenia zwierzęcego powstające przy uboju i obróbce poubojowej, jeżeli miały kontakt z SRM; w przypadku owiec i kóz **powyżej 12 m-ca życia:** czaszka łącznie z mózgiem i oczami, migdałki, rdzeń kręgowy, jelito biodrowe, śledziona, inne uboczne produkty pochodzenia zwierzęcego powstające przy uboju i obróbce poubojowej, jeżeli miały kontakt z SRM)
cielęta do 6 m-ca życia: migdałki, jelita od dwunastnicy do odbytnicy, krezka, inne uboczne produkty pochodzenia zwierzęcego powstające przy uboju i obróbce poubojowej, jeżeli miały kontakt z SRM.
5. Wymagany jest dokument handlowy z zakładu utylizacyjnego potwierdzający odbiór materiału SRM.

Za niespełnienie powyższych obowiązków grozi kara w wysokości od 100 zł do 2000 zł zgodnie z § 1, pkt. 39 RM RiRW z dnia 26 maja 2010r. w sprawie wysokości kar pieniężnych za naruszenia przepisów o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2017r., poz. 1182).

Za wprowadzanie na rynek mięsa pochodzącego z produkcji mięsa na użytek własny grozi kara w wysokości od 1000 zł do 5000 zł zgodnie z § 1, pkt. 38 RM RiRW z dnia 26 maja 2010r. w sprawie wysokości kar pieniężnych za naruszenia przepisów o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2017r., poz. 1182).

Ubojowi na terenie gospodarstwa w celu produkcji mięsa poddaje się zwierzęta:

- **zdrowe;**
- **które nie pochodzą z gospodarstwa lub obszaru podlegającego ograniczeniom, nakazom lub zakazom,** mającym zastosowanie do danych zwierząt, wydanych na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2014r. poz. 1539 oraz z 2015r. poz. 266 i 470), ze względu na chorobę zakaźną zwierząt wymienioną w przepisach wydanych na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2005r. o produktach pochodzenia zwierzęcego;
- **po upływie okresu karencji określonego dla użytego produktu leczniczego weterynaryjnego lub produktu leczniczego, jeżeli przed poddaniem ubojowi zwierzęta były leczone tymi produktami.**

Ubój na potrzeby własne

- **Nie przeprowadza się uboju zwierząt**, w celu pozyskania mięsa, z gatunku wrażliwego na zakażenie jedną z chorób zakaźnych zwierząt wymienioną w przepisach wydanych na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2005r. o produktach pochodzenia zwierzęcego, **w gospodarstwie innym niż gospodarstwo pochodzenia zwierzęcia, jeżeli znajdują się tam zwierzęta podejrzane o zakażenie tą chorobą lub podejrzane o tę chorobę, chore lub zakażone.**
- **Dopuszcza się ubój na terenie gospodarstwa**, w celu produkcji mięsa, świń utrzymywanych w gospodarstwie podlegającym ograniczeniom, nakazom lub zakazom:
  - pod warunkiem, że były one utrzymywane w tym gospodarstwie co najmniej 30 dni przed ubojem, a ponadto gdy:
    - świnie te zostaną poddane badaniu przedubojowemu ,
    - mięso pozyskane w wyniku uboju tych świń zostanie poddane badaniu poubojowemu,
    - pobiera się próbki do badania laboratoryjnego w kierunku afrykańskiego pomoru świń .

UBÓJ Z KONIECZNOŚCI

- 1. Zwierzęta zdrowe pod wszystkimi innymi względami, mające wypadek, który uniemożliwił ich transport do rzeźni z przyczyn podyktowanych ich dobrostanem.**
- 2. W każdym innym przypadku zwierzęta uśmiercone na terenie gospodarstw muszą trafić do zakładu utylizacyjnego uprawnionego do odbioru ubocznych produktów zwierzęcych.**

UBÓJ Z KONIECZNOŚCI POZA UBOJNIĄ

Zgodnie z art. 17 ustawy z dnia 16.12.2005r. *o produktach pochodzenia zwierzęcego*, co do zasady **ubój zwierząt kopytnych odbywa się w rzeźni**. Wyjątkiem od powyższej zasady jest m.in. ubój z konieczności domowych zwierząt kopytnych.

Ubój z konieczności dotyczy zwierząt kopytnych, które uległy wypadkowi, a transport do ubojni naraziłoby je na zbędne cierpienie i w związku z tym, zgodnie z pkt. 1 i 2 lit. a i b rozdziału I, załącznika I rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2005 z dnia 22.12.2004r. zwierzęta te nie mogą być przewożone nawet na krótkich dystansach do rzeźni w celu dokonania uboju.

UBÓJ Z KONIECZNOŚCI POZA UBOJNIĄ

Warunki jaki muszą być spełnione, aby takiego uboju można było dokonać, czyli:

1. Zwierzę musi zostać poddane badaniu przedubojowemu przez lekarza weterynarii.
2. Uboju w gospodarstwie może dokonać wyłącznie osoba posiadająca stosowne uprawnienie.
3. Zwierzę poddane ubojowi i wykrwawieniu musi zostać przewiezione do ubojni w higienicznych warunkach i bez zbędnej zwłoki- w ciągu 2 godzin od uboju. Jeżeli nie jest dostarczane w ciągu 2 godzin musi zostać poddane chłodzeniu Usunięcia żołądka i jelit, bez dalszego oczyszczania, można dokonać na miejscu, pod nadzorem lekarza weterynarii. Wszelkie usunięte wnętrzności muszą towarzyszyć zwierzęciu do ubojni, oraz muszą być oznakowane jako przynależące do tego zwierzęcia.

UBÓJ Z KONIECZNOŚCI POZA UBOJNIĄ

4. Zwierzęciu do ubojni musi towarzyszyć podpisane i starannie wypełnione

- oświadczenie hodowcy – właściciela, stwierdzające tożsamość zwierzęcia oraz zawierające informacje na temat weterynaryjnych produktów leczniczych lub innego leczenia, z wyszczególnieniem dat podawania i okresów karencji
- dokument „Informacja o łańcuchu żywnościowym zwierząt kierowanych do uboju”
- oświadczenie lekarza weterynarii stwierdzające korzystny wynik badania przedubojowego, jego datę i godzinę przeprowadzenia, przyczynę uboju z konieczności oraz charakter leczenia, jakie stosował wobec zwierzęcia.

UBÓJ Z KONIECZNOŚCI POZA UBOJNIĄ

5. Tusza zwierzęcia zostaje poddana szczegółowemu badaniu poubojowemu przez urzędowego lekarza weterynarii w zakładzie .

6. Przedsiębiorstwa sektora spożywczego nie mogą wprowadzać do obrotu mięsa zwierząt poddanych ubojowi z konieczności, chyba że jest ono opatrzone specjalnym znakiem jakości zdrowotnej – **znakiem owalnym**, który kwalifikuje mięso do wprowadzania do obrotu, bez ograniczenia terytorialnego.

Dziękuję za uwagę ☺